

**Informácia o implementácii Národného akčného plánu
pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike
na roky 2016 – 2020
za rok 2020**

Bratislava, jún 2021

Úvod

Zelené verejné obstarávanie (GPP) (z anglického *green public procurement*) je proces, ktorým sa verejní obstarávatelia a obstarávatelia snažia obstaráť tovary, služby a stavebné práce so zníženým negatívnym vplyvom na životné prostredie v jeho celom životnom cykle v porovnaní s tovarmi, službami a stavebnými prácami s rovnakou primárnou funkciou. Pre štát zohráva zelené verejné obstarávanie významnú úlohu z pohľadu efektívneho vynakladania verejných financií, dosahovania cieľov v oblasti mitigácie a adaptácie na zmenu klímy, odpadového hospodárstva, ochrany životného prostredia ako i v oblasti zdravia obyvateľstva. Zelené verejné obstarávanie vytvára dopyt po výrobkoch a službách šetrných k životnému prostrediu, ekologickej výrobe produktov, environmentálnych technológiách a tiež po dodávateľoch realizujúcich svoju činnosť s ohľadom na životné prostredie. Zelené verejné obstarávanie môže zároveň brať do úvahy celý životný cyklus výrobkov a s tým súvisiace náklady.

Na globálnej úrovni je podpora zadávania zelených zákaziek v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja stanovenými v dokumente Agenda 2030 prijatom na úrovni Organizácie spojených národov, konkrétne s cieľom č. 12 Zodpovedná spotreba a výroba. V novom akčnom pláne Európskej únie (EÚ) pre obehové hospodárstvo z roku 2020 je GPP považované za jeden z kľúčových politických nástrojov prechodu hospodárstva na tzv. obehový model a EÚ ho aktívne podporuje a presadzuje prostredníctvom politiky udržateľnej výroby a spotreby.

Strategickým cieľom Národného akčného plánu pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020 (NAP GPP III) bolo dosiahnuť 50 % podiel zrealizovaných zelených zákaziek orgánmi štátnej správy z celkového objemu nimi uzatvorených zmlúv pre vybrané skupiny produktov. Slovenská republika (SR) sa zaviazala prostredníctvom Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (ďalej len „Envirostratégia 2030“) zabezpečiť zeleným verejným obstarávaním aspoň 70 % z celkovej hodnoty verejného obstarávania a aspoň 70 % z celkového množstva zákaziek vo verejnom obstarávaní. Podľa Envirostratégie 2030 bude zelené verejné obstarávanie povinné pre ústredné orgány štátnej správy, samosprávne kraje a mestá zo začiatku pre vybrané produktové skupiny a postupne sa bude rozširovať tak, aby sa do roku 2030 dosiahol vytýčený cieľ.

S cieľom podporiť produkty, služby, výrobné postupy, ďalšie prevádzkové činnosti a tiež napr. postupy nakladania s odpadom, ktoré sú šetrné k životnému prostrediu ako aj s cieľom znížiť finančné náklady organizácie, zastáva politika zeleného verejného obstarávania čoraz významnejšiu úlohu a dôraz na tento nástroj environmentálnej politiky na európskej i medzinárodnej úrovni narastá. Verejní obstarávatelia sú povinní dodržiavať zásadu hospodárnosti pri vynakladaní verejných financií, čo znamená, že ich úlohou je získať za finančné prostriedky vynaložené z verejných zdrojov čo najvyššiu úžitkovú hodnotu pri obstarávaných komoditách. Získanie najvyššej úžitkovej hodnoty neznamena nevyhnutne orientáciu na najlacnejšiu ponuku. Znamená to vybrať najlepšiu ponuku v rámci stanovených parametrov, ktorými môžu byť napríklad kvalita, účinnosť, efektívnosť, bezpečnosť,

vhodnosť na daný účel, ako aj menší negatívny vplyv na životné prostredie, ktoré by mali byť posudzované s ostatnými parametrami ako rovnocenný aspekt.

Podľa údajov Európskej komisie, členské štáty EÚ každoročne obstarávajú tovary, služby a stavebné práce za viac ako 2 bilióny eur, čo predstavuje približne 14 % hrubého domáceho produktu EÚ.¹ S využitím existujúceho potenciálu kúpnej sily možno prostredníctvom zeleného verejného obstarávania významne prispieť k riešeniu mnohých environmentálnych a klimatických výziev, ktorým Európa i SR čelí. Výhody zeleného verejného obstarávania sú zrejmé nielen pri plnení osobitných cieľov a úloh v oblasti životného prostredia (napr. energetická účinnosť, znižovanie emisií skleníkových plynov), ale aj pri zlepšovaní sociálnych a zdravotných podmienok života (napr. zvyšovanie kvality života, ochrana zdravia), v úspore nákladov, v posilnení dôvery občanov, podnikov a spoločnosti smerom k verejnej správe, v presadzovaní inovácií a v podpore vývoja konkurencieschopných environmentálnych výrobkov a služieb a ich rozšírenia na trhu.

1. Úroveň uplatňovania zeleného verejného obstarávania v Slovenskej republike za rok 2020

Na účel monitorovania sa v kontexte NAP GPP III za zelenú zákazku považuje zákazka, uzatvorená zmluva, objednávka alebo zrealizovaný nákup, pri ktorých sa uplatnila minimálne jedna environmentálna charakteristika vychádzajúca zo základných alebo komplexných environmentálnych charakteristík zeleného verejného obstarávania vytvorených Európskou komisiou definovaných v produktových listoch dostupných na webovom sídle Európskej komisie.² Environmentálna charakteristika môže byť obsiahnutá v súvislosti s konkrétnou zákazkou v technickej špecifikácii, podmienkach účasti, kritériách na vyhodnotenie ponúk alebo v zmluvných podmienkach.

Monitorovanie v súlade s NAP GPP III za rok 2020 zahŕňalo sledovanie celkového počtu a hodnoty **nadlimitných, podlimitných a zákaziek s nízkou hodnotou** v členení na tovary, služby a stavebné práce (v eurách bez dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“)).

V rámci monitorovania bolo **oslovených celkovo 4 270 verejných inštitúcií** v rámci SR (z toho 38 orgánov štátnej správy a 403 im podriadených organizácií, 8 samosprávnych krajov a 918 verejných inštitúcií nimi zriadených, 143 miest a 39 mestských častí miest Bratislava a Košice a 2 721 obcí). V snahe o zabezpečenie objektívnejšieho a reprezentatívnejšieho výsledku monitorovania boli v tomto monitorovacom období, ako tomu bolo aj v prípade predchádzajúceho obdobia (rok 2019), opätovne do prieskumu úrovne uplatňovania zeleného verejného obstarávania zahrnuté aj obce, ktorým sa spolu so samosprávnymi krajinami a mestami v zmysle uznesenia vlády SR č. 590 zo 14. decembra 2016 k návrhu NAP GPP III odporúča uplatňovať princípy zeleného verejného obstarávania v rámci svojej pôsobnosti. Z celkového počtu oslovených sa **do online dotazníkového prieskumu zapojilo**

¹ Oznámenie Európskej komisie: [Making Public Procurement work in and for Europe](#), 3. október 2017

² https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

827 subjektov (19 %). Celková návratnosť sa v porovnaní s minulým rokom **znižila o 1%.** Ak do miery návratnosti nepočítame obce, úroveň zapojenia sa v prípade ostatných subjektov dosiahla 47 %, čo je o 5 percentuálnych bodov viac v porovnaní s minulým rokom.

Vývojový trend, v počte subjektov zapojených do monitorovania, má stúpajúci charakter, čo je možné interpretovať tak, že záujem aplikovať zelené verejné obstarávanie do procesov verejného obstarávania je zo strany verejných inštitúcií čoraz väčší. Podiel zapojených subjektov k osloveným subjektom nie je možné s určitosťou predikovať, nakoľko sú oslovované najmä inštitúcie v pozícii zriaďovateľa, ktoré následne oslovujú inštitúcie vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Pri niektorých inštitúciách môže z tohto dôvodu nastať taká situácia, že podiel zapojených subjektov k osloveným subjektom je vyšší ako 100 %. Takýmto príkladom sú organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky. V prípade Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky bola dosiahnutá 100 % návratnosť dotazníkov.

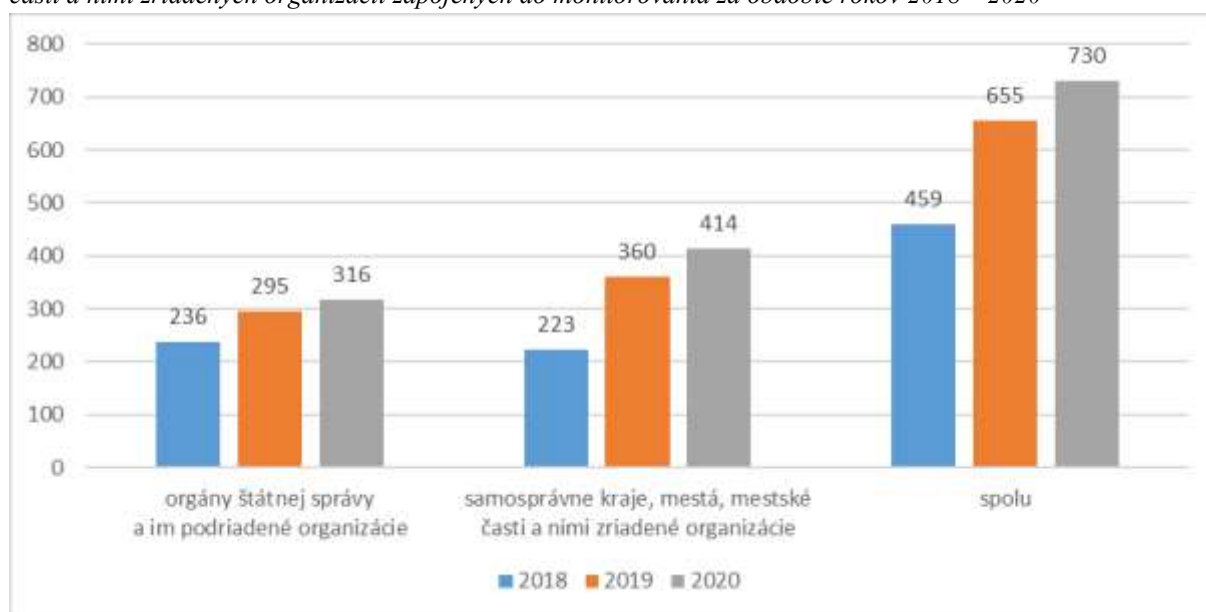
Tabuľka 1 Prehľad oslovených a zapojených subjektov do monitorovania

Orgán štátnej správy a jemu podriadené organizácie	Počet oslovených subjektov	Počet zapojených subjektov	Podiel zapojených k osloveným
Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR	4	5	125 %
Ministerstvo spravodlivosti SR	75	80	107 %
Ministerstvo životného prostredia SR	13	13	100 %
Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR	1	1	100%
Ministerstvo kultúry SR	31	25	81 %
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	41	30	73 %
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	21	15	71 %
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	77	47	61 %
Ministerstvo dopravy a výstavby SR	23	14	61 %
Ministerstvo financií SR	14	7	50 %
Ministerstvo zdravotníctva SR	70	32	46 %
Ministerstvo vnútra SR	13	6	46 %
Ministerstvo hospodárstva SR	19	8	42 %
Ministerstvo obrany SR	15	6	40%
Ostatné orgány štátnej správy	24	27	113 %
<i>SPOLU</i>	<i>441</i>	<i>316</i>	<i>72 %</i>

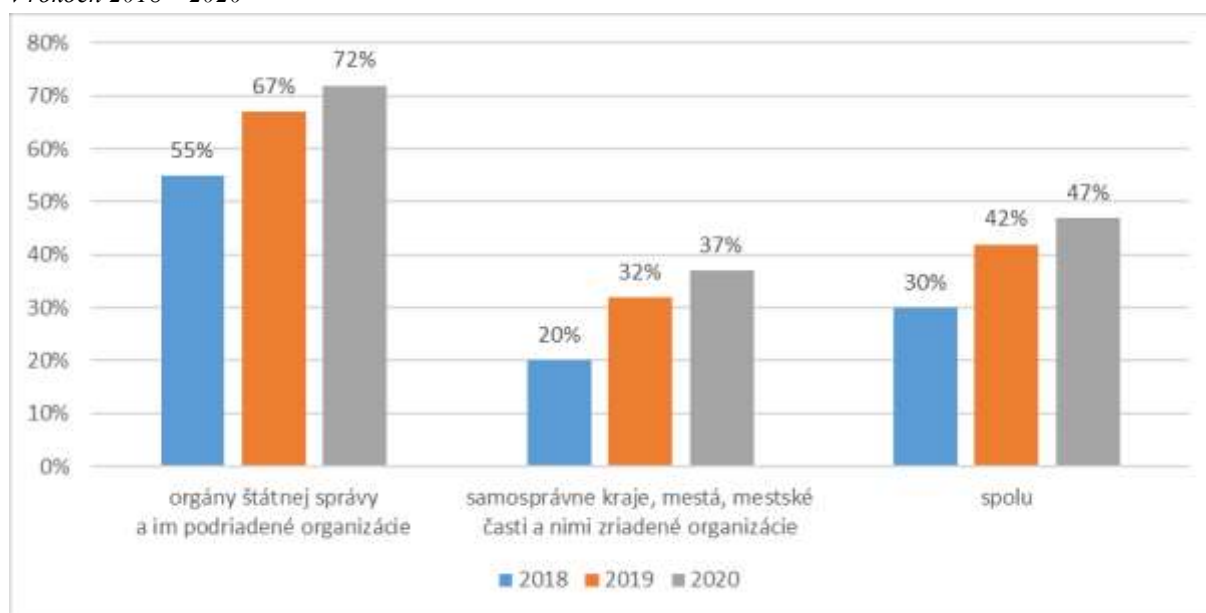
Samosprávny kraj a ním zriadené organizácie	Počet oslovených subjektov	Počet zapojených subjektov	Podiel zapojených k osloveným
Košický samosprávny kraj	113	62	55 %
Trenčiansky samosprávny kraj	82	42	51 %
Žilinský samosprávny kraj	118	59	50 %
Nitriansky samosprávny kraj	130	55	42 %
Prešovský samosprávny kraj	132	54	41 %
Trnavský samosprávny kraj	103	39	38 %
Banskobystrický samosprávny kraj	129	35	27 %
Bratislavský samosprávny kraj	119	27	23 %
<i>SPOLU</i>	<i>926</i>	<i>373</i>	<i>40 %</i>
Mestá, mestské časti, obce a ním zriadené organizácie	Počet oslovených subjektov	Počet zapojených subjektov	Podiel zapojených k osloveným
Mestá a mestské časti	182	41	23 %
Obce	2 721	97	4 %
<i>SPOLU</i>	<i>2 903</i>	<i>138</i>	<i>5 %</i>
SPOLU	4 270	827	19 %

Počet orgánov štátnej správy a im podriadených organizácií a samosprávnych krajov, miest, mestských častí a nimi zriadených organizácií zapojených do monitorovania za obdobie rokov 2018 – 2020 uvádza graf 1. Ich percentuálny podiel k osloveným subjektom uvádza graf 2. Vo všetkých nižšie uvedených atribútoch môžeme vidieť nárast. Absolútny počet týchto subjektov, ktoré sa zúčastnili monitorovania, stúpol o takmer 12 % (graf 1), ich podiel vo vzťahu k počtu oslovených subjektov sa zvýšil o 5 percentuálnych bodov z 42 % na 47 % (graf 2). Pozitívne môžeme vnímať taktiež to, že v porovnaní s minulým rokom sa do monitorovania zapojilo viac orgánov štátnej správy a im podriadených organizácií a to o 7% (graf 1). Podiel ich zapojenia vo vzťahu k počtu oslovených inštitúcií rástol taktiež, a to o 5 percentuálnych bodov v porovnaní s minulým rokom, na úroveň 72 % (graf 2). Zvýšil sa aj počet zapojených subjektov v kategórii samosprávne kraje, mestá, mestské časti a nimi zriadené organizácie, o 15 % (graf 1). Podiel zapojenia týchto subjektov do monitorovania vo vzťahu k počtu oslovených subjektov je rovnako optimistický. Pomerne stúpol o 5 percentuálnych bodov z 32% na 37 % (graf 2).

Graf 1 Počet orgánov štátnej správy a im podriadených organizácií a samosprávnych krajov, miest, mestských častí a nimi zriadených organizácií zapojených do monitorovania za obdobie rokov 2018 – 2020

Graf 2 Podiel orgánov štátnej správy a im podriadených organizácií a samosprávnych krajov, miest, mestských častí a nimi zriadených organizácií zapojených do monitorovania k týmto osloveným subjektom vyjadrený v % v rokoch 2018 – 2020

Príloha č. 1 člení 827 subjektov zapojených do monitorovania na tie, ktoré uplatnili GPP – 413 organizácií (49,9 %) vyznačených zeleným, a tie, ktoré GPP neuplatnili – 414 (50,1 %) vyznačených červeným.

Úroveň uplatňovania GPP sa hodnotila s ohľadom na:

- A) **indikátor 1:** percentuálny podiel zeleného verejného obstarávania z celkového verejného obstarávania vo väzbe **na počet zákaziek** za príslušný kalendárny rok;

- B) **indikátor 2:** percentuálny podiel zeleného verejného obstarávania z celkového verejného obstarávania vo väzbe **na hodnotu** (v eurách bez DPH) **zákaziek** za príslušný kalendárny rok;
- C) počet a hodnotu zelených zákaziek v rámci **produktových skupín**;
- D) počet, hodnotu a uplatnenie vybraných environmentálnych charakteristík **v troch produktových skupinách** („kopírovací a grafický papier“, „počítače a monitory“, „vozidlá a dopravné služby“);
- E) počet a hodnotu zelených zákaziek **s uplatnením dobrovoľných schém a ďalších nástrojov v procese verejného obstarávania** (environmentálne označovanie typu I, energetická efektívnosť, systémy environmentálneho manažérstva);

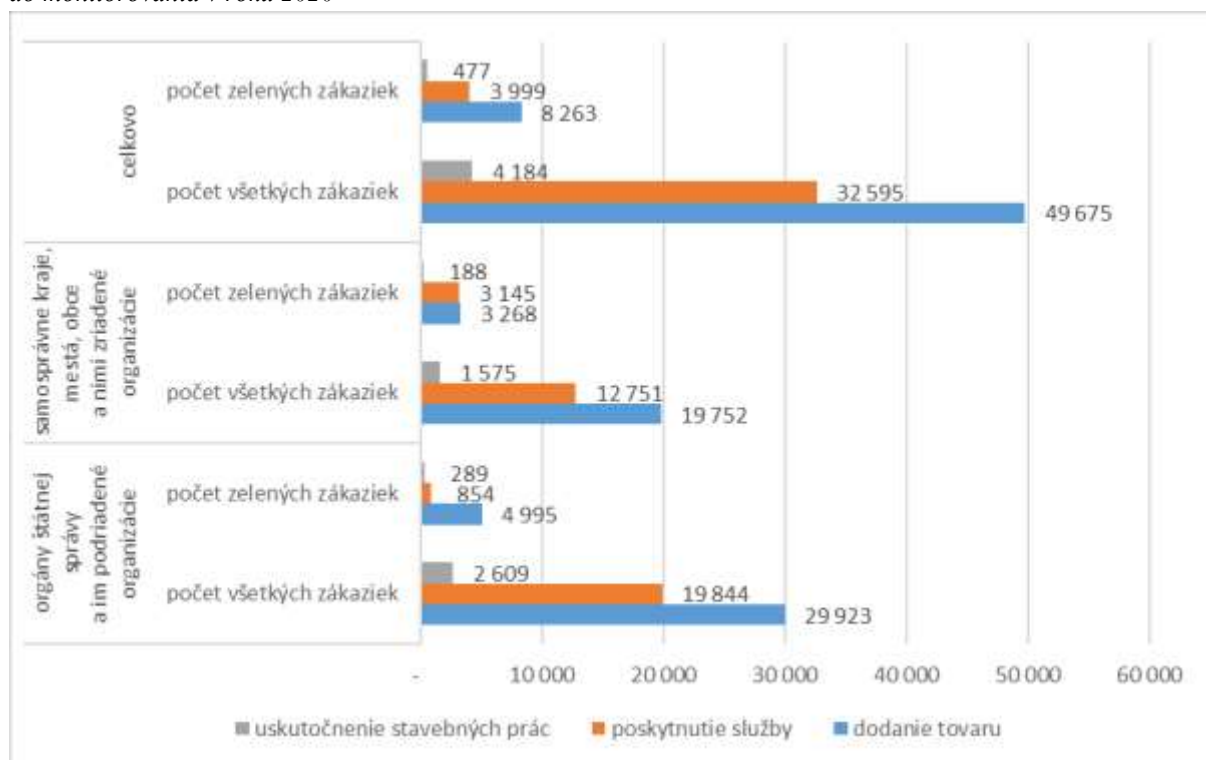
A) Úroveň uplatňovania GPP v SR za rok 2020 vo väzbe na indikátor 1 (počet zákaziek)

Na základe údajov získaných od subjektov zapojených do monitorovania môžeme uviesť, že úroveň uplatňovania zeleného verejného obstarávania sa v SR za rok 2020 vo väzbe na indikátor 1 (percentuálny podiel zeleného verejného obstarávania z celkového verejného obstarávania vo väzbe na počet zákaziek) nachádza na úrovni **14,74 %**. V prípade orgánov štátnej správy a im podriadeným organizáciám, percentuálny podiel zelených zákaziek vo vzťahu ku všetkým ich zákazkám tvorí **11,72 %**. Samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie dosiahli úroveň **19,37 %**.

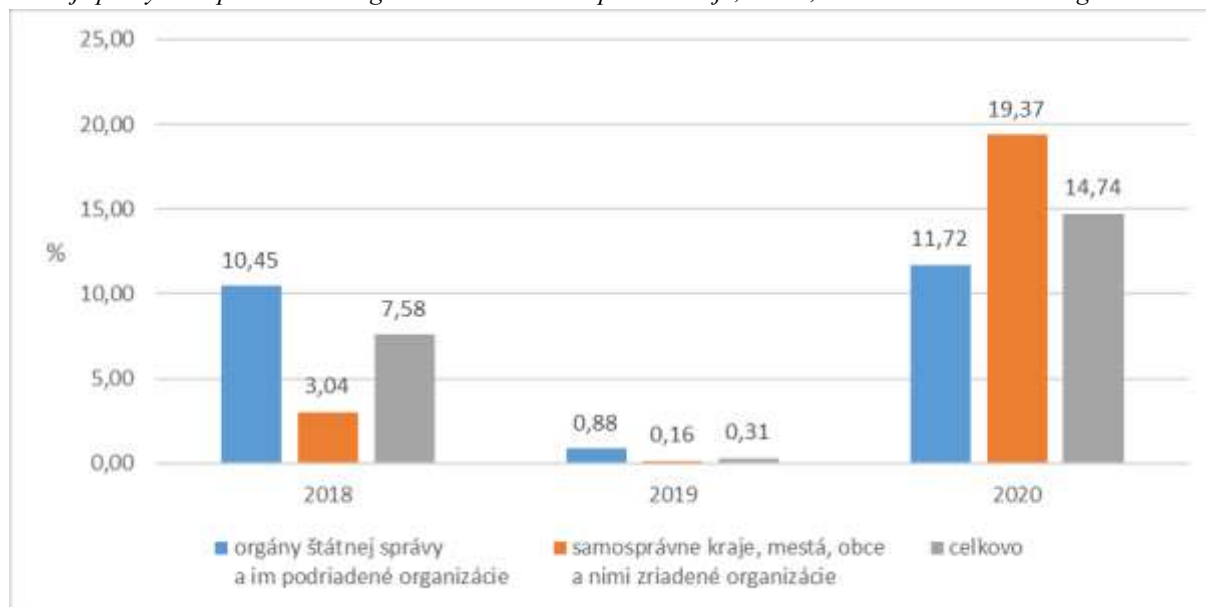
Na rozdiel od mimoriadne nízkych hodnôt zachytených v minulom roku, kedy indikátor 1 výrazne klesol v oboch skupinách zúčastnených subjektov (v prípade orgánov štátnej správy a im podriadených organizácií až o takmer 10 percentuálnych bodov), výsledky z roku 2020 značne vzrástli vo všetkých kategóriách a prekonal aj hodnoty z roku 2018. Pri samosprávnych krajoch, mestách, obciach a nimi zriadených organizáciách výraznejšie (o 19,21 percentuálnych bodov) ako v prípade orgánov štátnej správy a nimi zriadených organizácií (o 10,84 percentuálnych bodov) – graf 4.

V prípade obstarania tovarov a stavebných prác je pomer medzi zelenými a všetkými zákazkami v rámci subjektov v kategóriách „samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie“ a „orgány štátnej správy a im podriadené organizácie“ takmer totožný – 16,55 % a 16,69 % (graf 3). Výraznejší rozdiel je možné vidieť v obstaraní zelených zákaziek na poskytnutie služieb, ktorých „samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie“ obstarali takmer 4-násobne viac ako „orgány štátnej správy a im podriadené organizácie“ (graf 3).

Graf 3 Celkový počet zákaziek a počet zelených zákaziek podľa jednotlivých subjektov zapojených do monitorovania v roku 2020

Graf 4 Hodnoty indikátora 1 úrovne uplatňovania GPP v SR v rámci rokov 2018 – 2020 v členení na orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a na samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie

Prehľad celkového počtu a hodnôt zákaziek a počtu a hodnôt zelených zákaziek rozdelených podľa druhu zákazky v členení na orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie za rok 2020 vo väzbe na indikátor 1 dokumentuje príloha č. 2.

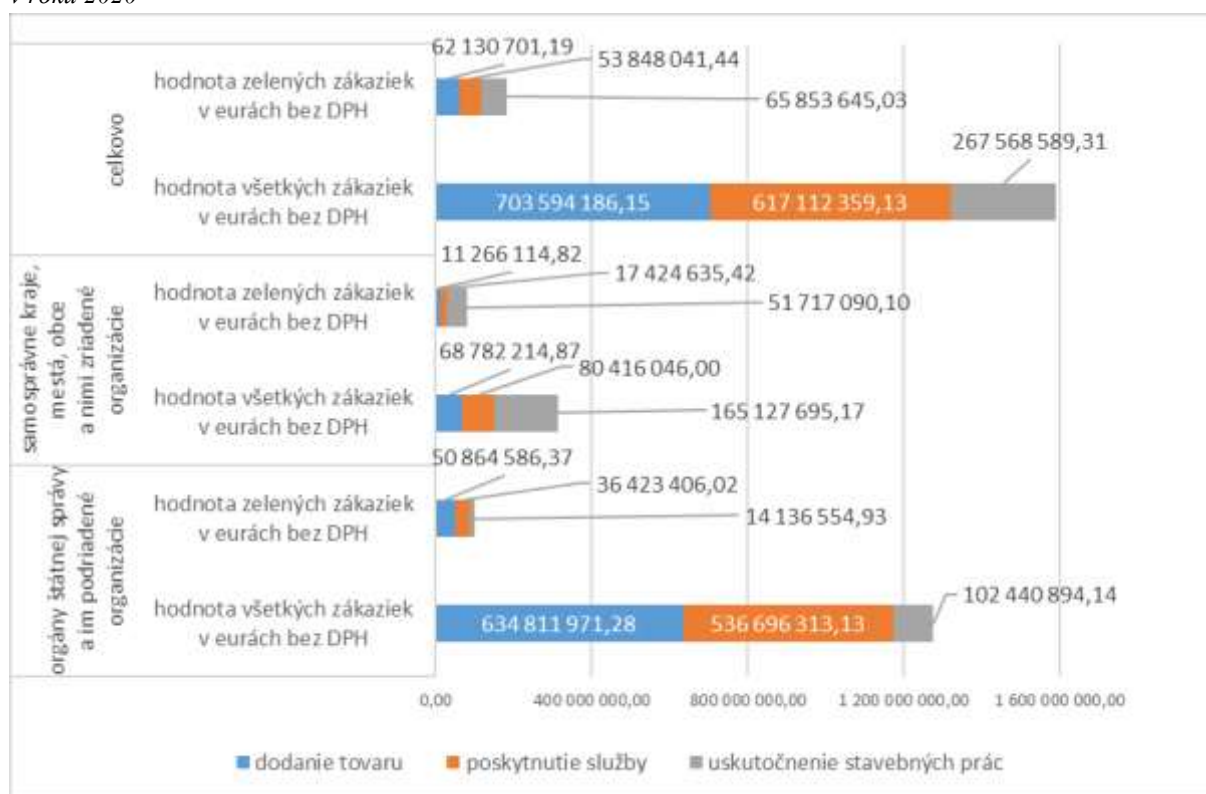
B) Úroveň uplatňovania GPP v SR za rok 2020 vo väzbe na indikátor 2 (hodnotu zákaziek)

Na základe údajov získaných od subjektov zapojených do monitorovania sa úroveň uplatňovania zeleného verejného obstarávania v SR za rok 2020 vo väzbe na indikátor 2 (percentuálny podiel zeleného verejného obstarávania z celkového verejného obstarávania vo väzbe na hodnotu (v eurách bez DPH) zákaziek) nachádza na úrovni **11,45 %**. Orgány štátnej správy a im podriadené organizácie dosiahli úroveň **7,96 %** zelených zákaziek vo vzťahu ku všetkým ich zákazkám. Samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie dosiahli úroveň **25,58 %**.

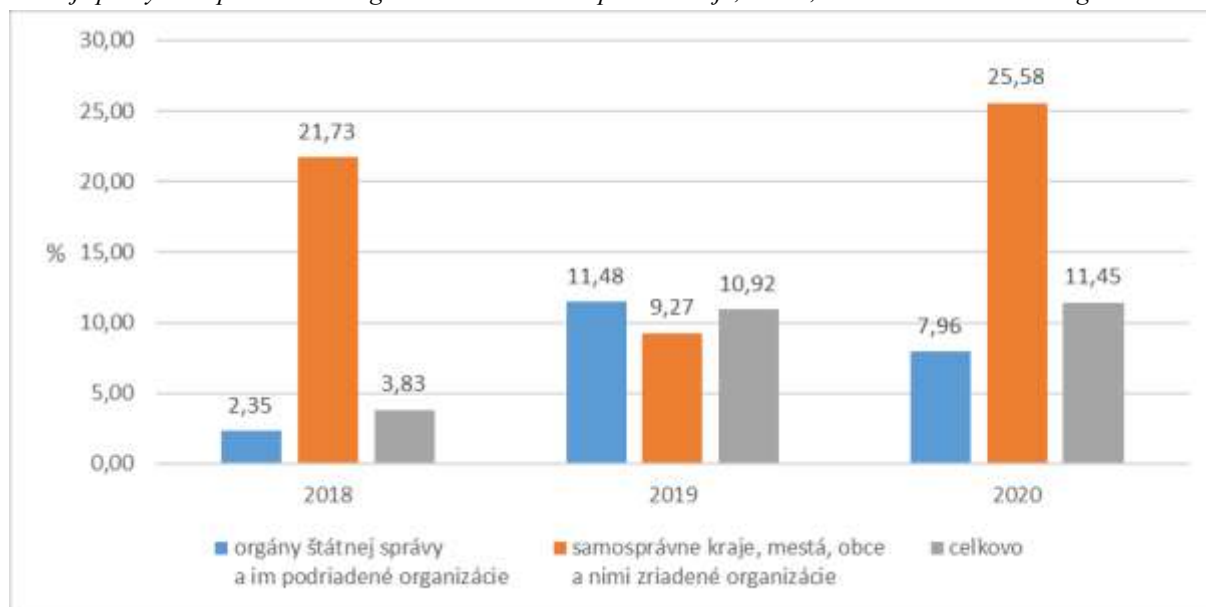
Na úrovni územnej samosprávy sa hodnota indikátora 2 výrazne zvýšila v porovnaní s rokom 2019 (o vyše 16 percentuálnych bodov), dokonca mierne prevýšila aj hodnoty z roku 2018 (takmer o 4 percentuálne body) – graf 6. Hodnota zelených zákaziek sa však v prípade orgánov štátnej správy v porovnaní s rokom 2019 znížila o vyše 3 percentuálne body (graf 6). Celkový pomer zelených zákaziek ku všetkým zákazkám v nadväznosti na indikátor 2 v porovnaní s rokom 2019 stúpol len mierne a to len o niečo viac ako polovicu percentuálneho bodu.

V grafe 5 je vidieť, že pomerne rovnaká výška finančných prostriedkov bola v roku 2020 vynaložená na zelené zákazky v rámci dodania tovaru a uskutočnenia stavebných prác (v priemere 63 992 173,11 eur bez DPH) v uvedených dvoch kategóriách subjektov zúčastnených na monitorovaní. V prípade orgánov štátnej správy došlo v roku 2020, v porovnaní s orgánmi územnej samosprávy, k vynaloženiu väčšieho množstva finančných prostriedkov na zelené zákazky na dodanie tovarov (o 39 598 471,55 eur bez DPH) a poskytnutie služieb (o 18 998 761 eur bez DPH). V prípade stavebných prác bola situácia naopak opačná – orgány územnej samosprávy vynaložili na zelené obstaranie stavebných prác o 37 580 536 eur bez DPH viac (graf 5).

Graf 5 Celková hodnota zákaziek a hodnota zelených zákaziek subjektov zapojených do monitorovania v roku 2020

Graf 6 Hodnoty indikátora 2 úrovne uplatňovania GPP v SR v rámci rokov 2018 – 2020 v členení na orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a na samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie

Prehľad celkového počtu a hodnôt zákaziek a počtu a hodnôt zelených zákaziek rozdelených podľa druhu zákazky v členení na orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie za rok 2020 vo väzbe na indikátor 2 dokumentuje príloha č. 2.

C) Vyhodnotenie skupín produktov pre GPP v SR za rok 2020

Európska komisia od roku 2008 vytvára a aktualizuje verejne dostupné environmentálne charakteristiky pre vybrané skupiny produktov na podporu uplatňovania GPP, ktoré publikuje v rámci produktových listov na ich priame využitie v súťažných podkladoch procesu verejného obstarávania. Tieto environmentálne charakteristiky sú založené na údajovej základni, ktorá využíva dostupné vedecké podklady, prístup LCA (posudzovanie životného cyklu z angl. „*life-cycle assessment*“), existujúce kritériá environmentálneho označovania a tiež sú založené na informáciách od zainteresovaných strán z priemyslu, obchodných spoločností a členských štátov. Spoločné environmentálne charakteristiky pre GPP boli vytvorené na účel jednotnej a transparentnej realizácie GPP v celej Európskej únii ako i v snahe o jednotný spôsob monitorovania úrovne GPP v členských štátoch.

V zmysle Koncepce rozvoja a realizácie zeleného verejného obstarávania v Slovenskej republike, ktorú schválila vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 478 z 2. októbra 2019, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky spolu s Úradom pre verejné obstarávanie každoročne pripravuje špecifické metodiky zeleného verejného obstarávania pre zvolené produktové skupiny, ktoré z týchto produktových listov Európskej komisie vychádzajú. Doposiaľ boli pripravené metodiky pre produktové skupiny „Kopírovací a grafický papier, „Počítače a monitory“, „Vozidlá a dopravné služby“ a „Čistiace prostriedky a upratovacie služby“. V prípade prvých troch produktových skupín sú ústredné orgány štátnej správy povinné uplatňovať pri obstarávaní tovarov a služieb k príslušným opisom predmetov obstarávania podľa ich CPV kódov vhodné environmentálne charakteristiky od 1. júla 2020.³ V prípade poslednej menovanej produktovej skupiny od 10. februára 2021.⁴

S ohľadom na harmonizáciu procesov v rámci členských štátov EÚ a berúc do úvahy trhové podmienky SR **bolo strategickým cieľom NAP GPP III dosiahnuť 50 % podiel zrealizovaných zákaziek orgánmi štátnej správy z celkového objemu nimi uzatvorených zmlúv pre 12 vybraných skupín produktov.**

Prioritné skupiny produktov v zmysle NAP GPP III sú:

1. Čistiace prostriedky a upratovacie služby
2. Elektrická energia
3. Kopírovací a grafický papier
4. Nábytok
5. Návrh, výstavba a správa kancelárskych budov
6. Počítače a monitory
7. Potraviny, služby hromadného stravovania a predajné automaty
8. Projektovanie, výstavba a údržba ciest
9. Textilné výrobky a služby
10. Osvetlenie pozemných komunikácií a dopravná signalizácia

³ Úloha B.1. uvedená v uznesení vlády Slovenskej republiky č. 92 z 27. februára 2020.

⁴ Úloha B.1. uvedená v uznesení vlády Slovenskej republiky č. 80 z 10. februára 2021.

11. Vozidlá a dopravné služby
12. Zobrazovacie zariadenia, spotrebný materiál a tlačiarenské služby

Ostatné skupiny produktov v zmysle produktových listov Európskej únie sú:

13. Náterové farby, laky a vodorovné dopravné značenie
14. Zdravotnotechnické armatúry
15. Ohrievače vody
16. Elektrické a elektronické zariadenia používané v odvetví zdravotnej starostlivosti
17. Údržba verejných priestorov
18. Splachovacie záchody a pisoáre
19. Infraštruktúra odpadových vôd
20. Dátové centrá, serverovne a cloudové služby

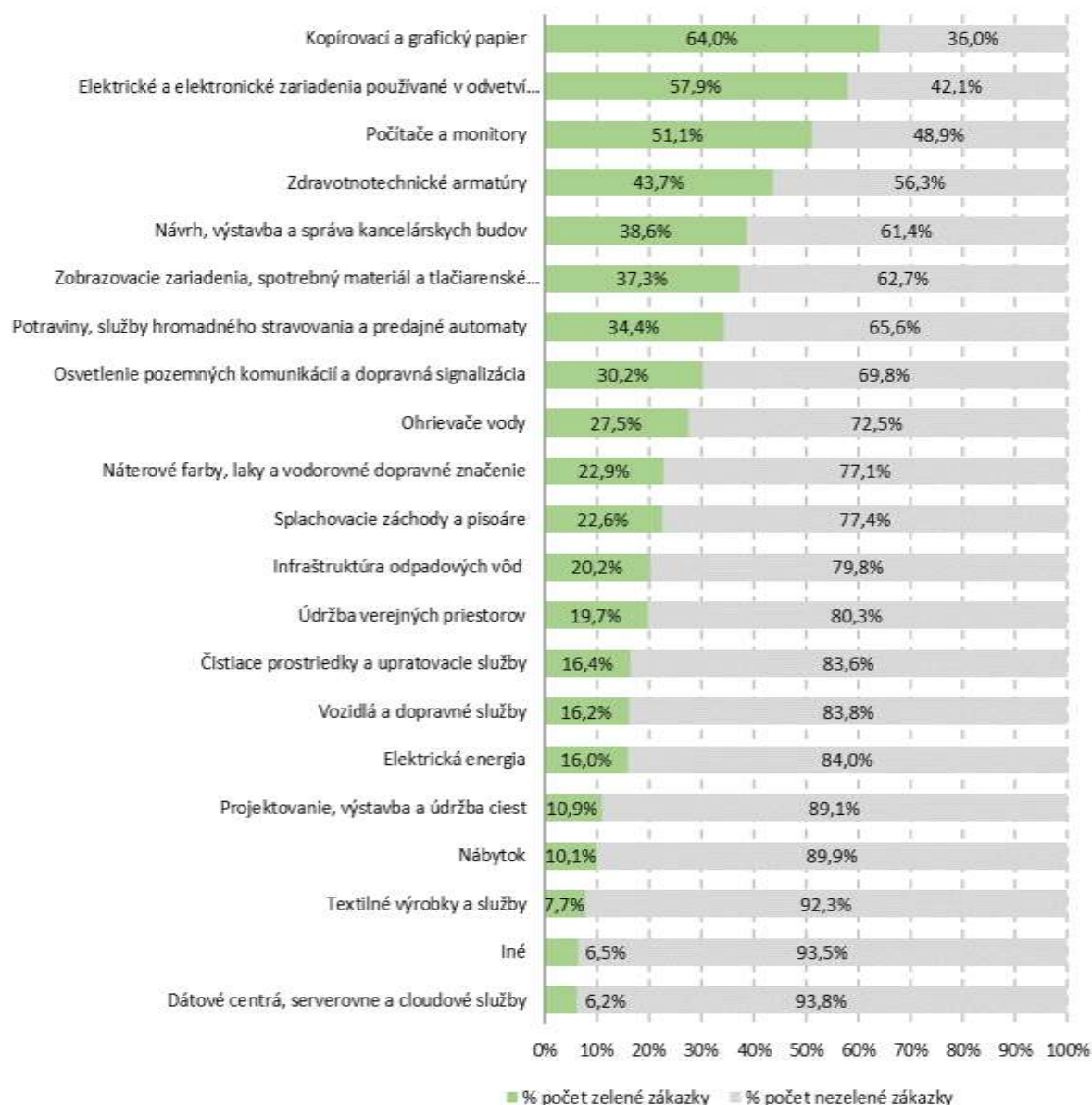
V rámci prioritných produktových skupín bolo v nadväznosti na indikátor 1 (počet zelených zákaziek) obstaraných najviac tovarov, služieb a stavebných prác v skupinách produktov „kopírovací a grafický papier“ (64 %) a „počítače a monitory“ (51,1 %) (graf 7). Naopak, najmenej zelených zákaziek bolo zrealizovaných v produktovej skupine „textilné výrobky a služby“ 7,7 % (graf 7).

Pri indikátore 2 (hodnota zelených zákaziek) sú výsledky ešte priaznivejšie. V produktovej skupine „kopírovací a grafický papier“ bolo na zelené zákazky vynaložených takmer 80 % finančných prostriedkov a v produktovej skupine „zobrazovacie zariadenia, spotrebný materiál a tlačiarenské služby“ to bolo 66,8 % (graf 8). Viac ako 55 % finančných prostriedkov bolo vynaložených na zelené zákazky v produktovej skupine „počítače a monitory“ (graf 8). Hranicu 50 % takmer prekročili obstarávaní aj v produktovej skupine „návrh, výstavba a správa kancelárskych budov“ (46,1 %) – graf 8.

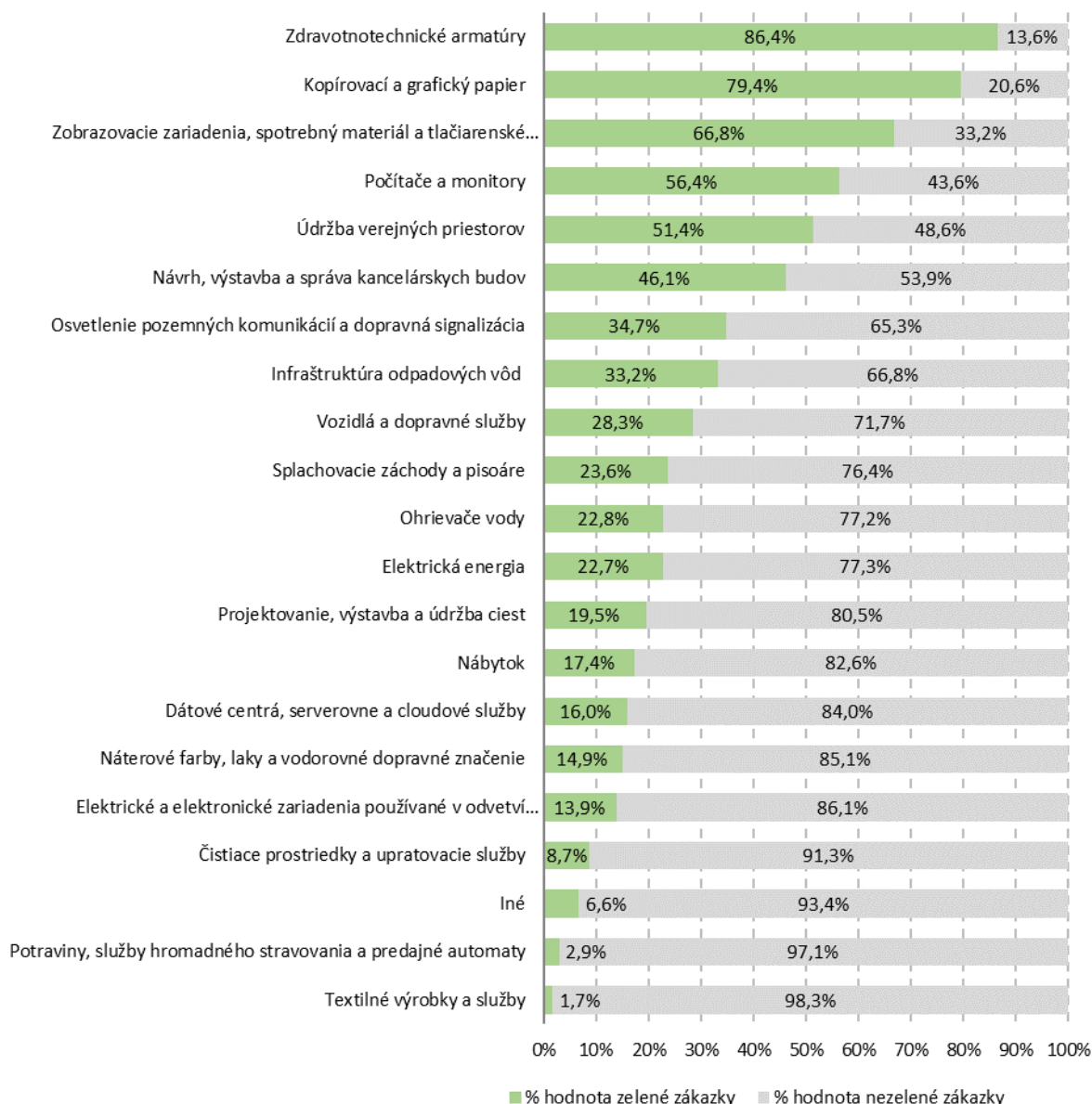
Pri „neprioritných“ produktových skupinách stojí za zmienku dosiahnutie vysokej úrovne uplatňovania zeleného verejného obstarávania v nadväznosti na indikátor 2 najmä v rámci produktovej skupiny „zdravotnotechnické armatúry“ (86,4 %). Pomerne priaznivá úroveň bola dosiahnutá aj v rámci produktovej skupiny „údržba verejného priestoru“ (51,4 %) – graf 8.

V nadväznosti na indikátor 1 v rámci „neprioritných“ produktových skupín boli dosiahnuté najpriaznivejšie výsledky pri produktovej skupine „elektrické a elektronické zariadenia používané v odvetví zdravotnej starostlivosti“ (57,9 %) alebo „zdravotnotechnické armatúry“ (43,7 %) – graf 9.

Graf 7 Percentuálne vyjadrenie počtu zelených a nezelených zákaziek v produktových skupinách v rámci subjektov zúčastnených na monitorovaní v roku 2020 v nadväznosti na indikátor 1

Graf 8 Percentuálne vyjadrenie hodnoty zelených a nezelených zákaziek v produktových skupinách v rámci subjektov zúčastnených na monitorovaní v roku 2020 v nadväznosti na indikátor 2

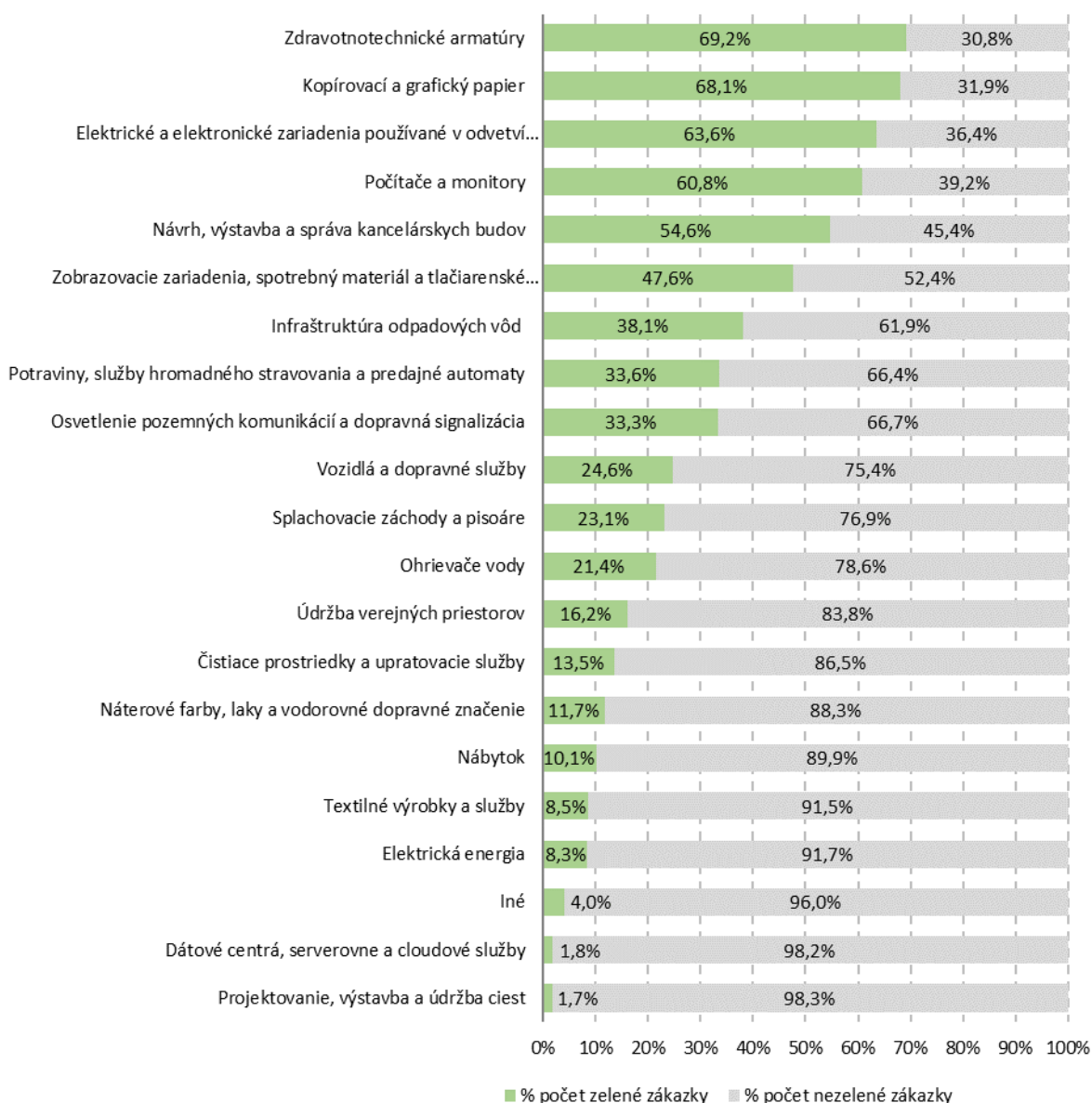

Plnenie strategického cieľa NAP GPP III, dosiahnuť 50 % podiel zrealizovaných zákaziek orgánmi štátnej správy z celkového objemu nimi uzatvorených zmlúv pre 12 vybraných skupín produktov, sa v roku 2020 nepodarilo dosiahnuť. Podiel týchto zrealizovaných zákaziek bol v roku 2020 na úrovni **31,58 %**. Tento výsledok je však omnoho priaznivejší v porovnaní s údajom z predchádzajúceho monitorovacieho obdobia za rok 2019, kedy bola dosiahnutá úroveň iba 3,6 %.

Najlepšie výsledky boli dosiahnuté v rámci produktovej skupiny „kopírovací a grafický papier“, kde orgány štátnej správy a im podriadené organizácie obstarali 68,1 % zákaziek zeleným spôsobom (graf 9). Výraznejší počet zelených zákaziek bol dosiahnutý aj v rámci produktovej skupiny „počítače a monitory“ – 60,8 % (graf 9). Môžeme sa domnievať, že tieto údaje odzrkadľujú povinnosť vyplývajúcu ústredným orgánom štátnej správy z uznesenia

vlády Slovenskej republiky č. 92 z 27. februára 2020.³ V prípade produktovej skupiny „vozidlá a dopravné služby“ sa však existencia tejto povinnosti nepremietla, nakoľko počet zelených zákaziek bol len na úrovni 24,6 %. Z „neprioritných“ produktových skupín bol zaznamenaný výraznejší pomer zelených zákaziek ku nezeleným v prípade produktovej skupiny „zdravotnotechnické armatúry“ – 69,2 %, resp. „elektrické a elektronické zariadenia používané v odvetví zdravotnej starostlivosti“ – 63,6 % (graf 9).

Graf 9 Percentuálne vyjadrenie počtu zelených a nezelených zákaziek v produktových skupinách v rámci orgánov štátnej správy a im podriadených organizácií zúčastnených na monitorovaní v roku 2020 v nadväznosti na indikátor 1

Kompletný prehľad celkového počtu a hodnoty zákaziek a počtu a hodnoty zelených zákaziek vrátane hodnôt indikátorov podľa produktových skupín monitorovaných za rok 2020 u verejných inštitúcií v členení na orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie sa nachádza v prílohe č. 3.

D) Vyhodnotenie zamerania zelených zákaziek z pohľadu uplatnenia vybraných environmentálnych charakteristík v troch produktových skupinách

V rámci opatrenia NAP GPP III „Sledovanie pokroku/vývoja zeleného verejného obstarávania“ bola zaradená aktivita „Povinné uplatňovanie environmentálnych charakteristík pre produktové skupiny „Kopírovací a grafický papier“, „Kancelárske IT zariadenia“ (Počítače a monitory) a „Vozidlá a dopravné služby (Cestná doprava)““. Ako bolo uvedené v časti C) Vyhodnotenie skupín produktov pre GPP v SR za rok 2020, v zmysle úlohy č. B.1. uznesenia vlády SR č. 92 z 27. februára 2020 sú od 1. júla 2020 ministri a predsedovia ústredných orgánov štátnej správy SR povinní „*uplatňovať pri obstarávaní tovarov a služieb pri produktových skupinách „cestná doprava“, „kopírovací a grafický papier“ a „počítače a monitory“ k príslušným opisom predmetov obstarávania podľa ich CPV kódov vhodné environmentálne charakteristiky*“.

Tieto tri skupiny produktov sú dlhodobou predmetom podrobnejšieho monitorovania v rámci uplatňovania GPP v SR. Stav obstarávania v roku 2020 v uvedených troch skupinách produktov dokumentuje z pohľadu počtu a hodnoty zákaziek tabuľka 2. Tabuľka 3 uvádza identifikáciu miery využitia konkrétnych okruhov environmentálnych charakteristík, ktoré sa pri obstarávaní tovarov alebo služieb v rámci týchto skupín produktov využívajú. Graf 10 uvádza porovnanie dosiahnutých hodnôt pre indikátor 1 a indikátor 2 v rokoch 2018, 2019 a 2020 v rámci týchto troch skupín produktov.

Tabuľka 2 poskytuje prehľad celkového počtu a hodnoty zákaziek a počtu a hodnoty zelených zákaziek vrátane hodnôt indikátorov v rámci predmetných troch vybraných produktových skupín.

Tabuľka 3 uvádza prehľad počtu zamerania jednotlivých environmentálnych charakteristík, ktoré boli využité v rámci troch vybraných produktových skupín. Z uvedených údajov môžeme vidieť napr. to, že v rámci produktovej skupiny „kopírovací a grafický papier“ je medzi verejnými obstarávateľmi a obstarávateľmi aj naďalej najviac využívaná požiadavka na recyklovaný papier – využilo ju 190 subjektov. V prípade environmentálnych charakteristík v rámci skupiny produktov „počítače a monitory“ došlo v porovnaní s rokom 2019 o nárast využitia každej jednej tejto charakteristiky.⁵ V rámci produktovej skupiny „vozidlá a dopravné služby“ je využívanie v tabuľke 3 špecifikovaných environmentálnych charakteristík stabilné bez akýchkoľvek výraznejších výkyvov hodných osobitného zreteľa.

⁵ Porovnaj s Informáciou o implementácii Národného akčného plánu pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020 za rok 2019, strana 16.

Tabuľka 2 Prehľad počtu a hodnoty zákaziek v troch skupinách produktov v roku 2020

Skupina produktov	celkový počet zákaziek	celková hodnota zákaziek [€ bez DPH]	počet zelených zákaziek	hodnota zelených zákaziek [€ bez DPH]	Ind.1 [%]	Ind.2 [%]
Kopírovací a grafický papier	965	1 649 397,13	618	1 309 341,06	64,04	79,38
Počítače a monitory	1449	14 112 315,92	741	7 960 774,48	51,14	56,41
Vozidlá a dopravné služby	1016	48 832 402,02	165	13 836 177,79	16,24	28,33

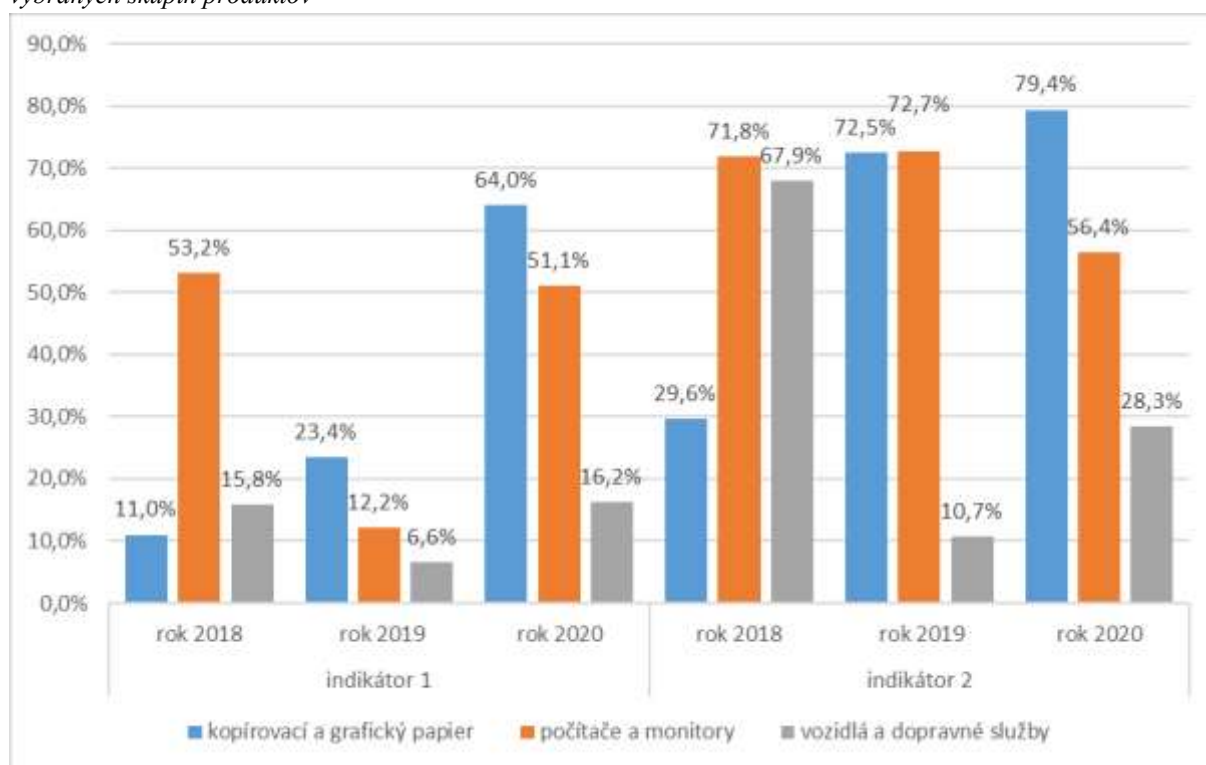
Tabuľka 3 Zameranie zelených zákaziek pre vybrané skupiny produktov v roku 2020

Kopírovací a grafický papier	Počet subjektov, ktoré uplatnili príslušnú environmentálnu charakteristiku		
Environmentálna charakteristika	Celkovo	Orgány štátnej správy a im podriadené organizácie	Samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie
recyklovaný papier	190	81	109
drevné vlákna z udržateľných lesov (označenie FSC, PEFC)	65	40	25
environmentálne označovanie	139	72	67
environmentálne riadenie podniku (ISO 14001/EMAS)	70	34	36
environmentálny spôsob výroby papiera	45	28	17
iné environmentálne charakteristiky	39	24	15
Počítače a monitory	Počet subjektov, ktoré uplatnili príslušnú environmentálnu charakteristiku		
Environmentálna charakteristika	Celkovo	Orgány štátnej správy a im podriadené organizácie	Samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie
energetická účinnosť počítačov podľa normy Energy Star 6.1	210	97	113
energetická účinnosť monitorov podľa normy Energy Star 6.0	170	78	92
kritériá týkajúce sa prítomnosti nebezpečných látok	19	7	12
predĺženie životnosti výrobku	71	42	29
dostupnosť náhradných dielov	124	55	69
konštrukcia umožňujúca opraviteľnosť	80	35	45
jednoduchá výmena dobíjateľných batérií	54	23	31
bezpečný zber, sanitácia, opätovné použitie a recyklácia počítačov	109	52	57
iné environmentálne charakteristiky	41	23	18
Vozidlá a dopravné služby	Počet subjektov, ktoré uplatnili príslušnú environmentálnu charakteristiku		

Environmentálna charakteristika	Celkovo	Orgány štátnej správy a im podriadené organizácie	Samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie
nízke emisie CO ₂	61	28	33
emisie výfukových plynov – norma EURO 5 – osobné a ľahké nákladné vozidlá	53	25	28
emisie výfukových plynov – norma EURO 6 – služby autobusovej dopravy	11	7	4
emisie výfukových plynov – norma EURO 4 – vozidlá na zber odpadu	2	1	1
emisie výfukových plynov – norma EEV – autobusy	3	2	1
pokyny na ekologickú jazdu	25	15	10
emisie hluku	13	8	5
používanie alternatívnych palív	11	5	6
likvidácia mazacích olejov a pneumatík	41	22	19
iné environmentálne charakteristiky	19	9	10

V grafe 10 môžeme vidieť, že pomer počtu zelených zákaziek pri skupine produktov „kopírovací a grafický papier“, v nadväznosti na indikátor 1, zaznamenal v porovnaní s rokom 2019 značný nárast (o 40,6 percentuálnych bodov). V rámci hodnôt indikátora 2 bol nárast len mierny (o 6,9 percentuálnych bodov), ale skutočnosť, že takmer štyri pätiny výdavkov v danej produktovej skupine boli vynaložené na nákup ekologického papiera, je mimoriadne uspokojuvú. Uvedené hodnoty v tejto produktovej skupine nám napovedajú, že slovenskí verejní obstarávatelia a obstarávatelia získali v nákupe týchto produktov prax a ich obstarávanie je už bežný štandard. Pri počte zelených zákaziek v rámci produktovej skupiny „počítače a monitory“ môžeme badať v nadväznosti na indikátor 1 taktiež značný nárast a to o 38,9 percentuálnych bodov. V prípade indikátora 2 došlo v roku 2020 v rámci tejto produktovej skupiny k poklesu pomeru hodnoty zelených zákaziek o 16,3 percentuálnych bodov. V prípade skupiny produktov „vozidlá a dopravné služby“, sa v oboch indikátoroch zaznamenal mierny nárast. V rámci indikátora 1 došlo k jeho zvýšeniu o 9,6 percentuálnych bodov a v rámci indikátora 2 o 17,6 percentuálnych bodov. Tieto hodnoty sú však naďalej neuspokojujú.

Graf 10 Porovnanie a vývoj dosiahnutých hodnôt v roku 2018, 2019 a 2020 pre indikátor 1 a indikátor 2 v rámci vybraných skupín produktov

E) Vyhodnotenie uplatňovania dobrovoľných schém a ďalších nástrojov v procese verejného obstarávania

1.) Verejné obstarávanie a environmentálne označovanie typu I

V rámci monitorovania uplatňovania zeleného verejného obstarávania v Slovenskej republike sa sleduje i obstarávanie produktov s environmentálnym označovaním typu I a to:

- (i) environmentálna značka EÚ (EU Ecolabel),
- (ii) národná environmentálna značka (Environmentálne vhodný produkt),
- (iii) ďalšie národné environmentálne značky (Škandinávska labuť (Nordic Swan), Modrý Anjel (Blauer Engel), Ekologicky šetrný výrobek).

Účastníci zapojení do monitorovania využili pri verejných obstarávaníach v roku 2020 environmentálnu charakteristiku s environmentálnym označovaním typu I celkovo 1 954-krát a celková hodnota zákaziek, pri ktorých boli využité, dosiahla výšku 3 817 222,37 eur bez DPH. V porovnaní s rokom 2019, kedy bola táto environmentálna charakteristika využitá 3 747-krát, môžeme hovoriť o takmer polovičnom poklese jej využitia. Pokles objemu zákaziek nebol taký dramatický – ich hodnota klesla len 1,1-krát. V prípade samosprávnych krajov, miest, obcí a nimi zriadených organizácii však došlo k takmer štvornásobnému zvýšeniu hodnoty zelených zákaziek, pri ktorých bola použitý tento typ environmentálnej charakteristiky.

2.) Verejné obstarávanie a energetická efektívnosť

Uplatňovanie požiadavky na energetickú efektívnosť sa v rámci monitorovania úrovne GPP hodnotilo prostredníctvom požiadavky na obstarávanie tovaru alebo služby s energetickým štítkom v energetickej triede min. A a tiež zakúpením tovaru/využitím služby prostredníctvom výrobkov so značkou Energy Star. Tieto dve environmentálne charakteristiky boli v zákazkách využité celkovo 2 121-krát v celkovej hodnote 13 251 332,47 eur bez DPH. V roku 2020 bol zaznamenaný pokles celkovej hodnoty zákaziek, pri ktorých sa vyžadovala nižšia energetická náročnosť na tovary a služby a to o 3 645 614,09 eur bez DPH (z hodnoty zákaziek 16 896 946,56 eur bez DPH v roku 2019). Pokles bol rovnako zaznamenaný aj v prípade ich celkového počtu, ktorý klesol o 1 312 zákaziek (z počtu 3 433 zákaziek v roku 2019). V oblasti energetickej efektívnosti môžeme rast pozorovať iba v prípade hodnoty zelených zákaziek realizovaných zo strany územných samospráv, ktorá v porovnaní s rokom 2019 vzrástla takmer trojnásobne a to aj v prípade 2,5-násobného poklesu počtu týchto zákaziek.

3.) Verejné obstarávanie a systémy environmentálneho manažérstva

Pri monitorovaní úrovne uplatňovania GPP v SR za rok 2020 sa taktiež sledovala miera uplatňovania podmienky účasti v systéme environmentálneho manažérstva (EMS) zo strany verejných obstarávateľov a obstarávateľov voči dodávateľom podľa:

- (i) normy ISO 14001 a
- (ii) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009 z 25. novembra 2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS)

Podmienku účasti na verejnom obstarávaní, mať zavedenú normu ISO 14001, splnili dodávatelia, v rámci subjektov zapojených do monitorovania, v 1 247 prípadoch a to v zákazkách v celkovej hodnote 122 838 590,51 eur bez DPH. V prípade schémy EMAS bola táto environmentálna charakteristika uplatnená 79-krát, pri zákazkách v celkovej hodnote 7 845 024,50 eur bez DPH. V porovnaní s rokom 2019 pokleslo uplatnenie podmienky účasti mať zavedenú normu ISO 14001 o 23 %. V prípade schémy EMAS ide o 68 %-ný nárast. Tieto údaje sa premietli aj do hodnoty zákaziek s uplatnením podmienky účasti mať zavedený EMS. V prípade normy ISO 14001 došlo k 60 %-nému poklesu hodnoty týchto zákaziek. Naopak, v prípade zákaziek, pri ktorých bolo od dodávateľov vyžadované mať zavedenú schému EMAS ide o 145 %-ný nárast vynaložených finančných prostriedkov.

Podrobné informácie k uplatňovaniu environmentálnych značiek, energetických štítkov a dobrovoľných schém a ďalších nástrojov v rámci verejného obstarávania sa nachádzajú v prílohe č. 4.

Záver

Strategickým cieľom stanoveným v NAP GPP III bolo dosiahnuť 50 % podiel zrealizovaných zelených zákaziek orgánmi štátnej správy z celkového objemu nimi uzavretých zmlúv pre vybrané skupiny produktov. Z údajov, získaných od všetkých subjektov zapojených do monitorovania za rok 2020, vyplýva, že priemerná úroveň uplatňovania zeleného verejného obstarávania v Slovenskej republike vo väzbe na **indikátor 1** (podiel počtu zelených zákaziek na všetkých zákazkách vo verejnom obstarávaní) **bola 14,74 %** a vo väzbe na **indikátor 2** (podiel hodnoty zelených zákaziek na všetkých zákazkách vo verejnom obstarávaní) **bola 11,45 %**. Úroveň zrealizovaných zelených zákaziek orgánmi štátnej správy z celkového objemu nimi uzavretých zmlúv pre 12 vybraných skupín produktov bola v roku 2020 na úrovni **31,58 %**. Z uvedeného vyplýva, že stanovený cieľ sa v roku 2020 nepodarilo dosiahnuť.

Celkový výsledok monitorovania ovplyvnilo viacero skutočností:

- významný vplyv na výsledok monitorovania úrovne uplatňovania GPP v SR za rok 2020 mala s najväčšou pravdepodobnosťou novela zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon č. 345/2018 Z. z.), prostredníctvom ktorej s účinnosťou od 01.01.2019 došlo k zavedeniu novej kategórie, tzv. „zákaziek malého rozsahu“, teda zákaziek, ktorých predpokladaná hodnota je nižšia ako 5 000 eur v priebehu kalendárneho roka. Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom obstarávaní“) sa na takéto zákazky nevzťahuje. Uvedený limit 5 000 eur mohol ovplyvniť objem verejných obstarávaní a to najmä v prípade menších verejných obstarávateľov a obstarávateľov, akými sú podriadené organizácie jednotlivých ústredných orgánov štátnej správy a organizácie zriadené samosprávnymi krajmi, mestami a obcami s nižším rozpočtom a menšími výdavkami. V prípade takýchto subjektov sú finančné zdroje vynakladané na jednotlivé nákupy tak nízke, že kumulatívny objem jednotlivých zákaziek nedosahuje stanovený objem 5 000 eur ročne;
- ďalšou skutočnosťou, ktorá mohla mať značný vplyv na proces monitorovania úrovne uplatňovania GPP v SR, konkrétne v podobe vyplňania dotazníkov, boli vládou SR prijaté opatrenia proti šíreniu vírusu SARS-CoV-2 spôsobujúceho ochorenie COVID-19. Monitorovanie úrovne uplatňovania GPP v SR v období jeho trvania od 01.03.2021 do 31.03.2021 prebiehalo v režime prijatých opatrení a nariadení (obmedzenie prístupu na pracoviská, povinné vykonávanie práce z domu a pod.). Takéto sťaženie pracovného prostredia mohlo ovplyvniť nielen návratnosť dotazníkov, ale i neúplnosť poskytnutých údajov;
- termín realizácie monitorovania bol zo strany viacerých subjektov na ňom zúčastnených hodnotený ako nevhodný a to z dôvodu potreby v niektorých prípadoch zapojenia ekonomických úsekov oslovených subjektov, ktoré sa v danom období musia prioritne venovať ročnému zúčtovaniu dane, a účtovným uzávierkam;

- nesprávne priradenie realizovanej zákazky vo vzťahu k produktovým skupinám, t. j. neznalosť obsahu a predmetu produktových skupín GPP a ich, na prvý pohľad javiaca sa, neprepojenosť v rámci príslušných CPV kódov;
- nesledovanie, resp. nedôsledná priebežná evidencia zelených zakaziek v rámci jednotlivých inštitúcií v priebehu roka;
- nedostatočné chápanie procesu hodnotenia zeleného verejného obstarávania prostredníctvom štruktúry on-line dotazníka zo strany subjektov zúčastnených na monitorovaní, čo prináša nesúlad vo výsledku zelených zakaziek pri ich identifikovaní podľa rôznych kritérií. Priebežné zmeny rozsahu a štruktúry dotazníka môžu tiež pôsobiť nepriaznivo a máťuco na subjekty zúčastnené na monitorovaní, čo má hlavne za následok neposkytnutie podmienok rovnakého prístupu k vyhodnoteniu a medziročnému porovnaniu v nadväznosti na cieľ úrovne zeleného verejného obstarávania v podmienkach SR pre obdobie NAP GPP III;
- nestabilita personálnych zdrojov, častá fluktuácia pracovníkov vo verejnej správe, zodpovedných za oblasť verejného obstarávania, pričom noví pracovníci nedisponujú vedomosťami o zelenom verejnom obstarávaní a odovzdanou agendou od predchádzajúceho zamestnanca a tak nielen nemajú záujem uplatňovať environmentálne charakteristiky vo verejnom obstarávaní, ale navyše nie sú schopní poskytnúť relevantné údaje. Z týchto dôvodov sa do monitorovania nezapájajú, čím sa v konečnom dôsledku znižuje návratnosť dotazníkov;
- návratnosť dotazníkov je výsledkom zapojenia sa oslovených subjektov do monitorovania na báze dobrovoľnosti;
- rôznorodosť postupov a foriem procesu verejného obstarávania, ktorá má negatívny dopad na hodnotenie úrovne implementácie zeleného verejného obstarávania s ohľadom na dosiahnutie nastavených cieľov v podmienkach SR;
- realizácia GPP je uznesením vlády na úrovni subjektov územnej samosprávy iba odporučená, preto pri mestách a obciach a najmä organizáciách podriadených samosprávnym krajom evidujeme nižší záujem zapojiť sa do monitorovania;
- obava z diskriminácie pri zadávaní environmentálnych kritérií do súťažných podkladov;
- nedostatočné plnenie povinností vyplývajúcich z uznesenia vlády SR č. 92 z 27. februára 2020, najmä v rámci produktovej skupiny „vozidlá a dopravné služby“.

V nadväznosti na uvedené je nevyhnutné v nadchádzajúcom období hľadať vhodné riešenia na dosiahnutie prijatých cieľov v oblasti zeleného verejného obstarávania reflektujúc na ciele Envirostratégie 2030, a to najmä prostredníctvom:

- spolupráce a posilnenia angažovanosti relevantných subjektov na všetkých úrovniach,
- zabezpečenia deklarácie pojmu a špecifikácie vnímania obsahu pojmu „zelené verejné obstarávanie“ v podmienkach SR,
- zintenzívnenia vzdelávania verejných obstarávateľov a obstarávateľov v oblasti zeleného verejného obstarávania s cieľom zlepšenia ich zručností pri uplatňovaní environmentálnych charakteristík v procese verejného obstarávania,
- presadiť zmenu dobrovoľného prístupu k uplatňovaniu zeleného verejného obstarávania na povinnosť,

- **zefektívnenia procesov monitorovania verejného obstarávania vrátane hodnotenie environmentálneho aspektu s cieľom znížiť administratívne zaťaženie verejných obstarávateľov prostredníctvom automatizovaných systémov zadávania zákaziek (nie dvakrát tá istá povinnosť).**

Prílohy

Príloha č. 1

Zoznam subjektov, ktoré sa zapojili do dotazníkového prieskumu monitorovania úrovne uplatňovania GPP v SR za rok 2020

Príloha č. 2

Prehľad celkového počtu a hodnoty zákaziek a počtu a hodnoty zelených zákaziek rozdelené podľa druhu zákazky v členení na ústredné orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie za rok 2020

Príloha č. 3

Prehľad celkového počtu a hodnoty zákaziek a počtu a hodnoty zelených zákaziek vrátane hodnôt indikátorov podľa produktových skupín monitorovaných za rok 2020 u verejných inštitúcií v členení na ústredné orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie

Príloha č. 4

Prehľad počtu a hodnoty zákaziek na produkty s vybranými environmentálnymi značkami a zákaziek zameraných na energetickú efektívnosť a systémy environmentálneho manažérstva v členení na ústredné orgány štátnej správy a im podriadené organizácie a samosprávne kraje, mestá, obce a nimi zriadené organizácie za rok 2020

Príloha č. 5

Prehľad celkového počtu a hodnoty zákaziek a počtu a hodnoty zelených zákaziek organizácii v rámci rezortu Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky za rok 2020